

Boletín Noticiario del Ateneo Obrero Cultural

GRANOLLERS : CALLE DE TARAFÀ, 55

ART. 1.º Siendo exclusiva y esencialmente cultural la finalidad del Ateneo, no pueden, la Junta Directiva ni los socios, realizar en nombre y representación del mismo, actos públicos de significación política ni religiosa; no obstante, dentro del mismo podrá discutirse y estudiarse toda tendencia, escuela o doctrina.

(De nuestros Estatutos)

De la vida dels artistes

L'Home Crist en la creu, braços estesos, sota l'impuls d'una tortura o d'un inefable esguard d'infinit perdó, ja està enllestit. L'Artista acaba de plasmar l'obra seva. Gest tràgic, vestidura dura i impecable, turment i dolor alhora hom hi perceb en el rictus d'aquell fang fet forma. I, més que res, la indesxifrabre expressió del rostre màrtir, altera la serenitat de l'ésser. Què vol dir el dinamisme fulgurant, concentrat, de la imatge...? Tot d'una, befa i càstic; tot d'una, commiseració i deliri...

L'Artista està donant les darreres manipulacions a la forma complementària del Crist. Cal només ungir-li les nafres de les mans, dels peus i de la sina dreta amb una matèria vermellosa que simuli sang. Matèria impura per a tacar, embellint-la, la magestat de l'escultura sacral...

La Muller contempla extasiada la labor de l'Artista. I se sent identificada pregonament amb la sensibilitat de l'Espòs. En l'ànima hi cova devoció per l'obra seva. Per l'Artista, la Muller ha donat l'Amor. Per l'obra de l'Artista, la Muller donaria l'Amor i la sang...

No hi ha diners per a pagar la mixtura vermellosa. No hi ha ni uns miserables cèntims per a comprar una cosa més miserable encara, que ha de sintetitzar la Santa Dolor física de l'Home Crist... Res!... Ni un pa a la post, ni una almosta al rebost, ni una engruna per a l'ocellet de l'eixida...

L'Artista emmudeix... Cal terminar, cal aprofitar les miquerelles de fogositat anímica.

Però no hi ha la pintura vermellosa, la llepissosa matèria que en les mans eixorques d'enginy, empestifa sense embellir...

La Muller ofega en la gorja un clam de turment. Un regalim de sang vermella, jove, roja, sensible, pletòrica de tebior fembril, brolla mansament, com si no gosés, d'un trauc menut, menut, incissió feta amb les tisores de la Muller en el séu propi braç... La Muller dona la sang per l'obra de l'Artista...

I el Crist és acabat amb febre, amb daller, amb besades, amb Amor... I el Crist és fang fet cosa humana per gràcia de la flama divina de l'Artista i per gràcia de la sang de dona, llençada joiosament...

Veieu-la ací, la Imatge Santa! Ha vist la llum del món fent sofrir plaentment!... Així veuen la llum del món els fills dels homes! Fan sofrir, resignant...

Adés, però, en el rostre del Crist, fet

La Orquesta de Conciertos de la "Associació de Música"

En los tiempos que atravesamos, en que todo es gris, sin color e inarmónico, una idea altamente digna fué lanzada, dirigida al corazón de la ciudad: fundar una Orquesta de Conciertos en el seno de la «Associació de Música», puesta bajo el patronato de las entidades de Granollers.

Idea tan loable, obra culta y humanísima, fué como rayo de luz en las tinieblas en que estamos confundidos, con los sentidos atrofiados por una inactividad ciudadana casi crónica, que embrutece.

La labor que el patronato se propone realizar es meritoria por múltiples conceptos que omitimos enumerar; sólo el estar consagrada la Orquesta al cultivo y difusión de música pura, merece la más alta consideración de todos los ciudadanos, pues la ciudad toda cosechará sus frutos elevando su nivel espiritual.

El concierto inaugural, dado en la sala de espectáculos del «Casino de Granollers», constituyó un éxito franco y clamoroso; fué como un avance de futuras actuaciones en las que esperamos conocer la magnitud de gran número de producciones totalmente desconocidas para nosotros, a no ser por alusiones, recibidas de algún profesional de la música.

La idea inicial, febrilmente gestada, ha tomado forma; es ya una realidad; encontró quién con enérgico tesón supo llevarla a la práctica; quedan asperezas por limar; indudablemente surgirán obstáculos que saltar; ellos serán salvados. Como sus iniciadores, no faltarán hombres conscientes del valor de la obra a realizar.

Cuantos sientan vibrar su espíritu ante el arte que con más intensidad y más pureza refleja todas las sensaciones del alma, deben contribuir a que la obra no se malogre. Los obreros, los anónimos creadores de todas riquezas, los primeros; aportando nuestro entusiasmo, a la par que nuestro modesto aval, demostraremos una vez más que nuestro espíritu es buen receptor de toda vibración saturada de humanismo, de arte y de civilización.

obra pel geni de l'Artista i per la sang de la Muller, hi sura un deix de befa i de càstic, de commiseració i de deliri.

Xerrameca a desdir. Apologies sistemàtiques. Enfonsades malicioses. Artistes que no ho són i ho fan veure. Moltes obres exposades, molts plagis, molta estultícia i poc Art. Els «dilettanti» han trobat ja l'obra mestre. Es una pretensiosa dona esculturada que gesticula grotescament, amb lascívia premeditada, mostrant una nuesa eixorca de Bellesa, emmalaltida de inspiració i quasi fètida de tant que incita.

Allà hi ha Art?... Els beneits en diuen Art, d'allò?... Per força han d'ésser curts de gambals els qui promulguen que allò és Art!...

I en la penombra, penjat prop del sostre, hi ha romàs debades, cercant qui el guati, el Crist obra de l'Artista. Es tan poc confortable aixecar la testa i fer l'esforç de fixar els ulls en el sostre, que ningú,—sinó

quiscun humil que de tant humil no pot ni opinar i que per tant no compta,—ha volgut o ha pogut fer-se'n esment d'aquella penjarella.

De sobte, un cerca-novetats veu el Crist estrany i humil ensems. I crida... Crida a la pleiade de borinots que hi acudeixen botzinant... I l'home paràsit qui fa Art per sibaritisme i per pedanteria, convençut de que crea, car en menja d'aquella faisó de crear, diu:

—No té mèrit, aquest Crist, perquè no té escola; no és de cap estil; és massa original; no s'hi beslluma gens d'Art...

I el crític que diu i escriu coses sense entendre-les, puix que per això cobra i per això el paguen, perquè fassi de savi, xerroteja:

—Es l'obra d'un autodidacte, mancat, però, d'autodidaxia; d'un ostracista, d'un místic frustrat. Es inconcebible i denigrant això en l'art de Fidies i de Praxítiles, tan ben consolidat per Scopas de Paros...

I la digressió eruditíssima de l'home-tècnic és bruscament interrompuda per les interjeccions de l'home-entès que fa de protector d'artistes perquè té diners. Panxa de podrir pa que vol perpetuar-se amb desprendiments que moltes vegades són un insult.

—Això—diu l'home entès,—és fet per un ximple, un carrincló, un somnia-truites...

I tothom calla, afirmant els anatemes de l'home que més o menys pròdigament, fa viure...

Mentrestant, ran del sostre, en el rostre del Crist per obra del geni de l'Artista i per la sang de la Muller, hi sura un deix de befa i de càstic, de commiseració i de deliri...

* * *

Feta la incursió pel món de l'art, el Crist retorna al setial on nasqué. Retorna com un fill pròdig que fora de casa no ha trobat qui el compregui. I presideix les llàgrimes de la Muller i la decepció de l'Artista. I fent ganyotes, la Misèria zumzumzeja en la llar de l'Artista que crea i i de la Muller que dona la sang per a crear...

Ara la Muller cus. Treballa enfebrosida, mecànicament, a tant la dotzena. És el recurs únic per a crear i no decandir creant. I l'Artista, abstret com està, sent de sobte la gestació d'una altra obra... Més fang fet Esperit per gràcia de les flames divines! Nova il·lusió, que, com les flors que rebroten en atañçar-se la Primavera, neix en la vida dels artistes, màrtirs anònims de l'Art, la Religió més incommensurable!...

L'Artista comença l'obra... La Muller cus... I en el setial on nasqué, el Crist fet obra pel geni de l'Artista i per la sang de la Muller, té encara una expressió vaga de befa i de càstic, de commiseració i de deliri...

J. P. ARNAUS

L'avenç de la dona

A Teresa Escobar, afectuosament

Es amb gran plaer que constatem com el sexe femení va concebint la idea d'esperit lliure, col·laborant amb gran entusiasme a l'evolució de l'ideal que renova llur vida.

La dona que, empesa pel remoli egoista d'inferioritat física, no és considerada amb prou intel·ligència ni apta per a altra cosa que per a portar el treball feixuc de la llar i per a queferf gairebé sempre superiorf a les seves forces, avui es subleva, no acceptant l'inferioritat amb que injustament se la té classificada, i amb aital gesta deixa d'ésser la dona primitiva,

per a esdevenir la companya culta de l'home.

Certament que aital obrar de la dona conscient dels seus drets, presenta greus conflictes en les llars aimants de la rutina i de la ignorància, en les quals els «caps de casa» veuen trontollar llur superioritat damunt el «sexe dèbil». Però

cal convenir que aquest avenç de la dona és un pas més vers la realització de la igualtat social.

JOAQUIMA SITJÀ

La acción más eficaz contra actos y hechos que puedan ser malos, es presentando hechos y actos mejores; no palabras.

La voluntad

Después de pensar, querer. La decisión oportuna es el secreto de los grandes caracteres. Por el pensamiento medimos, en toda empresa, nuestras fuerzas ante los obstáculos; equivocarse es una culpa. Una vez pronunciado el sí! —claro, recto como un rayo de luz— la voluntad debe ser inflexible para ejecutarlo. Vacilar en mitad del camino, es traicionar el pensamiento; desfallecer, es repudiarlo. La voluntad sana jamás no traiciona ni repudia; cuando falla, el hombre es una escoria.

Sin firmeza de conducta, no hay moral; no puede haberla. Las buenas intenciones que no se logra cumplir, son la caricatura de la virtud. Los hombres sin voluntad se proponen volar, y acaban arrastrándose; persiguen la excelencia, y se enlodazan en las ciénagas; persiguen poemas, y ejecutan críticas; viven intensamente, y se agitan en perpetua agonía. Nunca dicen «yo hago», que es la fórmula del hombre sano; prefieren decir «yo haré», que es el lema de la voluntad enferma.

Toda personalidad, grande o pequeña, posee principios que orientan su acción; sólo puede sentirse libre la que es capaz de seguirlos, sobreponiéndose a cuantas contingencias intenten desviarla. La voluntad no es frágil juguete de un albedrío absurdo; su tensión es más grande cuanto más lógicamente responde a las premisas del carácter y su eficacia se multiplica al aplicarse a la realización de fines bien pensados. El que sabe querer, puede querer,

La voluntad se prueba en la acción. Existen, ciertamente, empresas desatinadas y es de ignorantes el emprenderlas; pero es mayor el número de las que se miran como imposibles por falta de voluntad para ejecutarlas. Los holgazanes no emprenden nada y pretenden justificarse desacreditando las empresas ajenas; si algo comienzan, obligados por las circunstancias, nunca llegan al término de su obra. Vacilan y dudan, tropiezan y caen.

Tenemos harina, porque el segador no duda ante la espiga madura, y estatuas, porque en dudar no se paraliza la mano del artista, y ciencia, porque no duda el sabio al entrar en su laboratorio, y poemas, porque el poeta no se

detiene a discutir la utilidad de su canto, y amor, y prole, y moral, porque el corazón no duda al latir, ni el hijo al nacer, ni la virtud al obrar. Y todo ello es vida intensa que sólo pueden vivir los hombres de querer rectilíneo.

Las más frecuentes infelicidades arraigan en nuestra propia pereza. El barco no avanza, si el marino soñoliento no abre sus velas en la hora propicia; se desvía de su derrotero, si el piloto no da a tiempo el buen golpe de timón. Por eso la voluntad debe estar siempre lista para actuar; un sólo minuto de vacilación, puede perder al hombre, si en ese minuto coincide la oportunidad.

Los necios se consuelan confiados en la Providencia; es más seguro, y más digno, confiar en las fuerzas propias. Es mejor ayudarse que esperar ilusorias ayudas. Para hacer lo que ha decidido, la ocasión suele sobrar al hombre; lo que falta, generalmente, es la voluntad en el momento propicio.

Incapacidad de querer, engendra miedo de vivir. Tanto se apaga la vida cuanto decrece la voluntad. La pereza y la inacción son los gérmenes de la miseria moral; el hábito de holgar suprime en los parásitos la aptitud para trabajar. La abulia es el castigo final de los perezosos; no es en ellos una desgracia, sino una culpa. Se adquiere por obra del paciente mismo, como las enfermedades vergonzosas.

La vida humana es gimnasia incesante de funciones armónicas. Deber natural del hombre es ejercitar el brazo y su mente; quién viola ese deber, comete una inmoralidad. La inercia apoca la vida de los holgazanes, tornándolos incapaces de hacer alguna cosa para sí mismos y para los demás. Cruzarse de brazos ante un mundo moral que incesantemente se renueva, es suicidarse; es morir de sed junto a la fuentes de la vida.

Quien haya atentado así contra su dignidad, debe curarse, reeducando las funciones de su organismo y de su entendimiento. Para aprender de nuevo a ejecutar lo que se piensa, es necesario olvidar la palabra «Mañana».

¡Ahora o nunca! «Mañana», es la mentira piadosa con que se engañan las voluntades moribundas.

José INGENIEROS

El bien y el mal *La verdadera gloria*

A los jóvenes amigos de la Peña Literaria que entre el bullicio de un «bar» endominado discuten los problemas vitales de la humanidad

Con atención escuché una vuestra polémica, en la que se discutía sobre el bien y el mal.

Argüía un joven y fogoso polemista que el individuo al nacer trae con él un instinto innato que le inclina a obrar mal durante su vida; es decir, trae como un *pecado original* que le inclinará a ser perverso, y, fiel a esta trayectoria, trazada de antemano por la naturaleza, seguirá durante su existencia.

—Comparto en principio,—afirmaba otro,—la idea de que el hombre trae al nacer un instinto innato; pero he podido constatar que este instinto, por igual puede hacerle un ser útil a la sociedad, que un malvado que sea aborrecido y despreciado por sus propios semejantes. Los hombres destinados para el bien no pueden jamás practicar el mal; y los destinados para el mal jamás practicarán el bien.

Otra tesis fué expuesta: Que los hombres vienen al mundo sin ser buenos ni malos.

Sencillamente, comparto esta opinión. El ser humano, al nacer, es como una masa inconsciente, incapaz de practicar el bien ni ejecutar el mal; carece por completo de los principios que para ser bueno o malo, honrado o criminal, deben tenerse de lo que es bien y de lo que es mal.

Hay más: todo bien y todo mal es convencional. A veces llamamos hacer *bien*, el creer haber hecho una acción de gratitud a nuestros semejantes, la cual puede ser mala a la vez; muchas veces hacemos lo que consideramos y es aceptado generalmente como un bien para unos, aunque redunde en perjuicio de los demás.

Llámase hacer bien a la acción así considerada; pero, ¿cuántas veces ejecutamos una acción mala cuando nuestro intento era practicar una acción buena, o viceversa?

Tanto para el mal, como para el bien, se han establecido reglas para basar en ellas la moral y las leyes de la sociedad por las cuales se rigen los hombres.

Así es, que para el moralista los que siguen rectamente los mandamientos de la moral establecida hacen un bien a la humanidad y a sí mismos, y por el contrario hacen un mal los hombres que no las acatan. Los mansos y pobres de espíritu fueron siempre, en todas las épocas, los señalados por los teólogos como modelos insuperables del bien establecido por el dogma.

De los múltiples ejemplos demostrativos de que todo bien y todo mal es convencional, vamos a exponer el siguiente caso, comprensible por su sencillez: Yo me uno con mis compañeros de ideas, o bien de trabajo, para implantar

¿Por qué hemos de quejarnos? Pasó el tiempo en que los honores, los lauros, las aclamaciones, los vítores, eran sólo para los artistas; en que un pueblo de siervos se prosternaba ante el orador, el poeta o el dramaturgo. Las apoteosis de un Homero son ya, por fortuna, imposibles; el nivel general de cultura es mayor, y son muchos los genios que merecen el pedestal y el plinto; el arte se compenetró con la vida y sólo a su servicio es meritorio; se hace la vida cada vez más artística y menos despótico el arte pío.

Después de muchos siglos de estremecimientos sublimes, de espasmos y de vibrantes sacudidas, pero de esclavitud vergonzosa, de ignorancia y de tiranía, han averiguado las gentes que la Belleza, sin más, es algo sublime que para nada sirve, que nada remedia y que, alejada de la razón, no hace sinó perpetuar las iniquidades y las infamias. Así, en todo estetismo va implícita una funesta regresión. Las coronas de los grandes artistas y literatos debieron colgarse sobre su médula. Ahora que aspiramos a la verdad, sólo pueden ponerse sobre el cerebro.

Y por eso han de reservarse a los sabios, a los inventores, a los libertadores de pueblos, a los obreros desconocidos, a las mujeres ignoradas que santifican el hogar y educan a sus hijos, a los trabajadores anónimos que esculpen en el libro de piedra de los tiempos los mandamientos de la humanidad.

Desciñamos los laureles marchitos; regresen los poetas a los oteros, donde su canto aliente a los trabajadores de la mina o del surco. Y si no tienen verdades que revelar, ni injusticias que combatir, ni golpes que descargar en un edificio social que se derrumba, tornen a los crepúsculos soñolientos, a los trémulos resplandores de las selvas umbrías o a la llorosa soledad de los claustros que invaden las hiedras. Sólo una gloria es posible ya: la de todos. Sólo una divinización es posible: la de los hombres activos y humildes que, encerrados en el taller, en el laboratorio, en la biblioteca, trabajando por levantar el edificio nuevo, cumplen con su deber.

A. ZOZAYA

mi ideario o bien para arrancar mejoras de los privilegiados que nos tienen a sueldo, mejoras que nos sería imposible alcanzar a cada uno de por sí con el esfuerzo aislado, y fácilmente conseguibles con el esfuerzo colectivo. Uniéndome con mis compañeros, ¿puedo tener la seguridad absoluta de hacer un bien? Así será para unos, para aquéllos que se unieron conmigo para obtener aquellas mejoras, que en cambio serán consideradas como un mal para otros. Ello nos demuestra que sólo debemos realizar aquellos actos y acciones que nuestra conciencia nos dicte ser buenos, aunque ellos no sean de aceptación general. El estar seguros de haber hecho un bien a nuestros semejantes debe bastarnos, pues si consultamos el parecer de diez personas sobre una acción nuestra conocida, obtendremos (si somos contestados con sinceridad) tantos pareceres como consultas hagamos. Los hombres no han podido definir ni establecer regla exacta y precisa de lo que es el bien y de lo que es el mal, aunque uno y otro individualmente existen.

Es un grave error creer que es el instinto innato, una fuerza misteriosa la que mueve al hombre a cometer el mal, o bien le impulsa a cometer buenas o malas acciones; ello es sólo el medio ambiente en que haya sido engendrado, haya nacido, o bien se haya desarrollado y crecido. Por igual puede ser arrastrado el ser humano al crimen y a la degeneración en un ambiente de escasez y de miseria que en uno de excesiva abundancia, comodidad y orgía. Ambos extremos conducen al hombre al mismo fin; ambos son resultado de un mismo

mal, de una misma causa: el privilegio de clases.

Una obrera que para sustento de su hogar trabaja hasta las últimas semanas de su embarazo (y a veces hasta el último día) indudablemente tal esfuerzo le ocasionará múltiples sufrimientos físicos y morales, que repercutirán en el niño que ha de nacer y él los arrastrará a través de su existencia como huellas del esfuerzo materno en la lucha por la vida. Unida a esta gran plaga, existen muchas más, causantes de dolores y sufrimientos de mayor magnitud: el alcoholismo, la miseria, la alimentación escasa y mixtificada, el venéreo y otras enfermedades contagiosas, todas son causas de los efectos desastrosos que degeneran a la humanidad de generación en generación como herencia inevitable, cuya mayor parte nos toca a los desheredados.

No es, pues, una fuerza misteriosa; no es un instinto innato que impulsa al individuo a cometer acciones repudiables y a delinquir; sinó la desigualdad moral y económica, característica de nuestra sociedad. Bien que constatiéis efectos, queridos amigos; pero profundizad las causas, estudiadlas, y, una vez estudiadas, laborad; laboremos todos para eliminarlas, si no todas, cuando menos su mayor parte. Ellas impulsan al ser humano a una lucha de unos seres contra otros.

MARÍA DE GRANOLLERS

La rueda y el tamboril

Ni en ciencia ni en arte podemos prescindir de la edad ya cumplida, de la experiencia lograda por los antecesores. En la aurora de la civilización, la genialidad del hombre inventa sus instrumentos que habían de dominar la sociedad para siempre: la rueda y el tamboril. Nuestra civilización marcha sobre ruedas. Insensato sería que un hombre de ciencia, apasionado por la novedad y bajo el escrúpulo de que nosotros, modernos, vivamos en dependencia de una cosa tan arcaica como es la rueda, aspirase a inventar un disco ovoide o poligonal con que substituir la rueda. Pero la vida no es movimiento a secas; es movimiento rítmico. El ritmo, por muy exquisita y matizada que sea nuestra sensibilidad moderna, no podrá eximirse del

tamboril, como su expresión más sencilla y clara.

PRIVILEGIO DE LOS ANTIGUOS

Claro que el inventor de la locomotora no fué el inventor de la rueda. El inventor de la rueda no podía figurarse que, andando el tiempo, sobre ocho ruedas acopladas se sustentase esa máquina ígnea, de potencia y velocidad formidables. La locomotora es ruedas... y muchas cosas más; pero, ante todo, ruedas. Sin ruedas, no habría locomotoras. Todo lo demás se podrá modificar y perfeccionar; pero las ruedas siempre serán ruedas, como en un principio.

Ni el inventor del tamboril podía figurarse el advenimiento de las orquestas sinfónicas. Como la rueda en la locomotora,

es el tamboril en la orquesta. Pero no creáis que el tamboril primitivo y fabuloso que persiste en la orquesta moderna es un instrumento bronco, compuesto de un cilindro, dos parches y dos palillos; no. El tamboril es... la batuta del director; el ritmo sin el cual la orquesta no existiría.

El privilegio de los antiguos reside en haber vivido antes que nosotros. Vieron el sol antes que nosotros. Y el sol no ha variado; ni ha variado la óptica de la retina humana. Por lo tanto, *nihil novum sus soles*. ¿Qué le vamos a hacer? Lo que hayan dicho los antiguos, lo hemos de repetir nosotros, *velis nolis*. Le añadiremos otras muchas cosas; lo disfrazaremos con nuevas apariencias; pero lo esencial, lo que ellos hallaron antes, no hay manera de modificarlo. La rueda y el tamboril.

RAMÓN PÉREZ DE AYALA

MISERIAS SOCIALES

La Madre Golfa

I

Sobre las frías losas del quicio de una iglesia, que en los días de gala es un ascua de oro, una mujer reposa con un niño en sus brazos al que aplacar no puede ni el temblor ni los lloros.

Es una de esas madres que salen de la Inclusa (la «antesala del Cielo» del decir popular), sin más caudal que su hijo y su cara de enferma, documentos visibles que la hacen mendigar.

Ha sentido en su alma la pasión más grandiosa y ha vibrado su cuerpo con el goce sublime, y ahora tiene en sus brazos la pasión hecha carne y en su afán por que vie!... ¡La noche está tan fría!...

Su pecho está agotado. Tal vez ni sangre quede, que sus sombras de pechos son vejigas morenas... ¡Oh, si su pobre sangre sirviera de alimento!... ¡Con qué inmenso placer se abriría las venas!...

¡Cómo mira a su niño y al magnífico templo! ¡Cómo envidia a la Virgen su magnífico manto y el calor de la cera que ante su altar se quemal... ¡La envidia por su hijo! ¡Como le quiere tanto!...

Sólo pide a la Virgen que no la desampare!... ¡Que no mande la nieve!... ¡La noche está tan fría!... ¡Con qué poco saciara su enorme sed de techol... ¡Bajo una mala estera feliz se dormiría!...

Va pasando el gentío junto al hermoso templo, y al ver en su ancho quicio un bulto acurrucado se miran y una mueca en sus labios dibujan y dicen: *una golfa que ya la está roncando*.

Con dolor y esperanza, con terror y amargura, yerta de frío y hambre, se durmió como un tronco, y al despertar y ver que su hijo no mamaba, de su escualido pecho se escapó un grito ronco.

Despertó, porque un auto con horrisono estruendo, ¡tal vez irían al baile!... junto al quicio paró.

¡Oh, qué horrible contraste!... ¡Más el hecho brutal que su instinto adivina y el de aquél que soñó!...

¿Qué soñó? Que bajando de su altar suntuoso, la Virgen con su manto la cubrió sonriente y que su hijo querido jugaba con los ángeles y que mil querubines le besaban la frente!...

Y corriendo alocada a la Casa Socorro con el niño en los brazos dando tumbos llegó, y al subir la escalera, a pesar de ser madre, cayó cual rudo leño... ¡Su vida se agotó!...

II

En el frío kirófano los doctores autopsian dos cuerpos que llevaron en la noche pasada. Uno, es un niño escualido, de apenas quince días, y el otro, una mujer joven, en extremo delgada.

Los doctores pretenden averiguar la causa de la muerte de aquellos cuerpos que están mirando; y como nadie observa ni tan sólo una herida, se miran impertérritos y siguen observando...

Abren el vientre al niño y en él ven que contiene leche y sangre en coágulo por único alimento... ¡Y una sábana blanca como una sombra trágica (la nieve y sus horrores) cruzó su pensamiento!...

Operan en la madre. Dictaminan unánimes: *No hay en ella alimento. ¡Murió de inanición!...* Se miran los doctores con lúgubre mirada, y a pesar de ser médicos, les tembló el corazón.

III

Y ha sido en Noche Buena la espantosa tragedia; y ha sido junto a un templo y en una gran ciudad. Los Dioses, la Riqueza, las Leyes... Todos... todos somos los responsables de tanta iniquidad.

Los lamentos humanos ya nadie los escucha cuando son de una golfa. ¡Así es la sociedad! ¡Salve a tí, Madre Golfa, que tu leche y tu sangre despertó en las conciencias anhelos de equidad!

T. DE LA LL.

DEL VUITCENTISME

II

El Romanticisme

Indubtablement que aquest títol farà somriure alguns escèptics i altres de tendències progressives. No sé perquè, però sempre que en converses amicals he elogiat el romanticisme, se m'ha titllat de retrògade i arcàic; s'han entestat en volguer veure el romanticisme com una malaltia de l'esperit; ultra això, l'han considerat com un vertader obstacle del progrés.

De les diverses aplicacions que hom ha fet del romanticisme, sols he acceptat la que el considera com el més pur enlairament i idealització de l'esperit. En art, la de llibertat de forma.

El romanticisme és ideal, i hom ha establert un antagonisme entre l'idealisme i el realisme. Admetent de primer antuvi aquest antagonisme, és, aquest cas, com el que em trobava amb el company anarquista, qui recolzava la seva tesi en el realisme. Què és, l'extrema esquerra, sinó un idealisme? Però tampoc admeto del tot l'aludit antagonisme. Es pot idealitzar la realitat, com també es pot arranjar la veritat, sense dir mentida.

En els començaments del segle passat potser fou quan tingué més puixança el romanticisme. D'arreu sorgiren poetes que amb l'ànima xopa de sentimentalisme cantaren les seves angoixes i els seus neguits. Entre ells, Goethe, Fòscolo, Lamartine, són dels que he llegit que m'han plagut més i que al meu entendre tenen més dots fecondatius en l'esperit de la joventut. Els cors genuïnament sensibles sentiran remoure's son ànima i estimaran Bécquer o Heine davant d'unes «Rimas» o d'un «Intermezzo»; en els passatges plens d'amor i llibertat de Fòscolo (1) sentiran un menyspreu i odi a la tirania despòtica de totes les èpoques. Compadiran el malhaurat «Werther», i aimaran amb idolatria «Graziella», la genial heroïna de Lamartine; quines planes (de pas sigui dit) haurien d'ésser breviar de la joventut.

El romanticisme significa refinament de l'esperit, enlairament de l'ànima vers un món sa, ple d'amor i de llum. És l'enlairament de l'ànima sense el lastre del cos.

Fins fa poc temps (un any escàs) era devot admirador i partidari del realisme. Em plavia la literatura moderna, aspre, despullada, feta a cops de bisturí. En aquests darrers temps m'he saturat de literatura vuitcentista, sentint-me més aprop dels seus autors, i és que el realisme, que tant me plau, em reté aquí, a la terra, em té pel cos; el romanticisme m'envola l'esperit i em commou l'ànima.

No són d'estranyar eixes ràpides evolucionacions que fins i tot són necessàries. Tampoc és estrany que en una època com la nostra, d'excessiva preocupació muscular, hom oblidi l'esperit i trobi ploraner i passat de moda el romanticisme. La literatura romàntica no té la cruesa i descarnositat i fins si es vol la vitalitat de la realista; ella flueix dolçament com l'es-

guard pur d'una verge, feta amb llàgrimes, somnis i sospirs, però poetitzada, divinitzada per la fantasia. L'encís del romanticisme està en que, essent pur i deliciosament sentimental, sols el gaudeixin i acaronen els éssers que són dignes de somniar en quelcom gran: L'amor i la llibertat.

FRANCESC SERRA

Les cançons populars Del matrimoni

Les cançons populars són com un complement del que moltes vegades ens valem per a arrodonir la fesomia característica de la generació que les creà.

Amb l'estudi de la novel·la i el teatre podem traçar amb més o menys autenticitat l'esboç dels costums i els ideals que abandonaren el seu pit, però per a obtenir el coneixement complet de llur personalitat hi ha que conèixer les cançons populars, vertader esclat de l'ànima del poble. Moltes d'elles, nascudes en l'opressió i el sofriment, són cants d'enyorança a llibertats perdudes i a ideals ofegats; altres són virils cants de rebel·lia contra injustícies i abusos de que sempre ha estat víctima el poble, que, no podent-se manifestar públicament, s'esbrava component cançons amarades de sàtires, protestes i crítiques sagnants.

Aquestes cançons populars, que encara avui sentim entonar amb veu feble per algun avi remembrant temps passats de lluites i perills, són el vertader reflexe de llur esperit i idealisme.

Hem de respectar eixes cançons que hi ha qui qualifica d'insubstancials, el mateix que el feix de velles dites que tan sovint a l'hivern, al redós de les llars enceses, són desgranades amb amor i amb els ulls humitejats; hem de saber copsar son vertader valor per a l'estudi dels neguits ideològics dels nostres avantpassats. Cal també recordar que eixes cançons, filles del poble, que han arribat fins a nosaltres com document històric que no ha sofert mutilacions, parlen de les ànsies de justícia i llibertat de la generació passada.

No parlaran tan bellament les nostres cançons populars a les generacions futures!

BRAND

Constel·lacions

L'estranger curiós que arriba a visitar-nos, pregunta sempre on són les obres d'art —producte de l'intel·ligència— i qui són els homes virtuoses—producte de l'ensenyança.—A. R.

Sigues àngel o dimoni, però no et conformis a ésser tonto, que aleshores no et coneixeran ni al cel ni a l'infern, que és com dir enlloc del món.—A. R.

Quan l'ésser humà arriba a l'època de la vida en que es creu apte per a la reproducció, pensa i diu: M'he de casar. I, és clar, després de més o menys reflexionar, cerca parella i es casa, previ els formulismes acostumats en tals casos, que no es pren ni la molèstia d'estudiar. Però ja està! Examinada i beneïda i amb el permís oficial, aquella parella pot posar tants desgraciats com pugui al món.

Es geny humà aital procedir? És possible que en ple segle vint, voltats de progrés i rodejats de ciència, es reproduïxi en la mateixa forma que l'home primitiu, sols per apetit genèsic, sense tenir un fonamentat coneixement de la transcendència de l'acte de procrear?

Un irracional cerca femella i procrea. Nosaltres fem exactament el mateix, amb la sola diferència de que revestim aquest acte d'una cerimònia innecessària. Cal fer constar, però, que l'irracional, per la mateixa raó d'ésser-ho, no està ni de bon tros tan degenerat com nosaltres, la qual cosa li és un gran avantatge.

Hom troba bé que segles enrera, quan l'home veia en el matrimoni quelcom de sagrat i misteriós i l'ésser humà era més sà i més fort, fossin solament els sacerdots qui examinessin la capacitat dels aspirants a contraure matrimoni... Però, avui?... Avui, no! Avui, el matrimoni ha esdevingut un acte vulgar i material, i és en ell on l'ésser humà demostra ésser més banal i corromput i per sobre de tot degenerat; és per eixa causa que no puc comprendre perquè casi sempre examina i casa un sacerdot. En aquest aspecte, el món no ha evolucionat, no s'ha mogut de lloc. I tanmateix és lamentable.

No és cap sacerdot, no és cap doctrina religiosa qui deu examinar els aspirants al matrimoni, sinó la ciència: un mestre i un metge són els que haurien de formar tribunal. Ells, i sols ells podrien comprovar si els aspirants reuneixen o no el suficient grau de cultura per a obtenir el títol de casat, com també si físicament serveixen per a la reproducció.

Mentre no s'obri així, les races aniran degenerant cada dia més, i mentrestant anirem predicant ciència i progrés sense volguer veure que persistim amb pràctiques tan ancestrals com les de l'home de l'antiguitat.

P. MOCA

ESCRITORES DESCONOCIDOS Y AUTORES OLVIDADOS

RESTITUCIONES MORALES

Pompeyo Gener, gran figura olvidada

(Escrito expofeso para el BOLETIN NOTICIARIO)

La figura y la obra de Pompeyo Gener abarcan el mejor de los períodos de la literatura y de la vida social catalanas.

Nadie mejor que él pudo representar en Cataluña la prestancia generosa y señorial del romanticismo. Fué, positivamente, el Laurent Tailhade español, como él revolucionario, como él a ratos confundido con los anarquistas, como él exhuberante, latino hasta la médula, de amplias frases, de conversación chispeante, de vida bohemia, y, en el fondo, orgulloso de su aristocracia espiritual, de esa categoría del genio cuyos principios sentó Taine.

Pero la categoría del genio, en Gener, se envolvía en tanta gracia, en tanta libertad de pensamiento y en tan generoso desinterés, se humanizaba de tal suerte, bañábase de tal forma en la tradición democrática de Cataluña, que convertíase en un nuevo jalón de su escala de valores, que aureolaba de elegancia y de serenidad su figura y su obra.

Encuétrase ahora Pompeyo Gener en ese período *post-mortem*, en que, después del olvido prudencial, empíezase a recordar su producción y su nombre. Y, lógicamente, han de ser los obreros los que inauguren el ciclo recordatorio, no por haber sido Gener un sincero y libre amigo del pueblo, sino porque, en España y más particularmente en Cataluña, la vanguardia moral hállase entre el proletariado. El intelectualismo, que no existe como núcleo ni como fuerza, sino únicamente como agremiación de profesionales de la pluma, cumple precariamente sus ritos elementales, sin sentir inquietudes de ningún género y sin preocuparse de enriquecer su acervo con aquellas figuras que han entrado ya, por derecho propio, en la historia de la literatura.

Además, Gener, hombre universal, que trajo a España los aires de Europa, que vivió siempre de cara al mundo y en sus relaciones fué sólo con la izquierda con quién soldó amistades y entre la que encontró comprensión y respeto, no puede pertenecer a ese gremio reducido y convencional que se llama intelectualidad de España. Gener pertenece, en espíritu y en acción, a las generaciones que, llámen-se como fuere, sienten los grandes ideales redentores de la Humanidad.

Porqué él los sintió y los sirvió, porqué toda su obra es una creación de ideas, es una aspiración de justicia, de ética y de estética sociales, hemos hoy de situar su nombre entre los grandes olvidados, entre los hombres que, destinados a un mañana eterno, el pasado, el presente y el mañana inmediatos, los sentencia a ese ostra-

cismo glorioso que han sufrido, en vida y en muerte, todos los prometidos al porvenir.

Y por eso mismo, cuantos sentimos ya-cer en nosotros esa fuerza de realizaciones futuras, cuantos la vemos latir, en esencia, en la obra de Gener, debemos ser hoy los que arranquemos su nombre al olvido y hagamos que su obra circule, se conozca y se ame entre la juventud con atributos juveniles de hoy.

* * *

Nadie mejor que Gener puede ingresar, ya desde ahora, en ese grupo dilecto de los amigos y maestros, de los que nos enseñan la difícil ciencia de la estética moral y de los que, concentrados y eternizados en esos amigos fieles — compañeros de nuestra soledad, voces fraternas de las horas silenciosas, — que se llaman libros, pueblan nuestras habitaciones y nuestras mentes con su presencia muda.

La obra de Gener, compacta y numerosa, ofrece un bello panorama de sugerencias. Lo abarcó todo. Talento enciclopédico, como el de Leonardo de Vinci, cultivó todas las artes y las ciencias: la historia, la prehistoria, la etnografía, la psicología, la teología, la crítica, la sociología, la literatura y el propio folklore, que en él enriquecióse con una serie de recopilaciones.

Y desde «La Muerte y el Diablo» a «Monólogos extravagantes», la obra de Gener no perdió, ni por un momento, su fisonomía demoleadora. Alcanzó su plenitud, en esas riquísimas obras que se llaman «Literaturas malsanas», «Amigos y maestros» y «Pensant, sentint i rient», en donde aparecen tres aspectos bien distintos de *Peias* y en los que manifestóse su genio y su ingenio en toda su magnitud. «Dones de cor» y «Anna María» recogen y expresan otra de las modalidades de Gener: el Gener novelista, sutil conocedor del corazón femenino, del que fué largamente amado, pues este helénico redivivo, epicurista por sus gustos y su carácter, socrático por su ciencia, estoico por su visión serena de la vida, en el que se confundían y se aunaban el genio de Hugo, la ciencia de Renan y el espíritu de France, fué también un amoroso, festejado por la Mujer y por la Gloria, que tiene igualmente nombre femenino.

Como historiador cuenta con dos obras importantísimas, que no merecen el olvido en que han caído, hasta entre los mismos bibliógrafos: una «Historia de la literatura» y «Els fills de l'Irà: Estudiis històrics sobre la Pèrsia primitiva». Sin contar una obra menor, «El intelecto heléni-

co», y «Els Cent Conceyls del Conceyl de Cent», que es un aporte notabilísimo a la historia de Cataluña y sus instituciones populares.

El Pompeyo Gener familiar y conocido, más que el Gener verdadero, el Gener de producción enciclopédica, apenas reflejada en esta rápida ojeada sobre su numerosa obra, que abarcó todos los aspectos del saber humano, que se anunció magníficamente con ese espléndido clarín de combate que fué «La Muerte y el Diablo» (Historia y filosofía de esas dos negaciones supremas), publicada antes en francés que en español por no haberse atrevido con ella los editores hispanos, es el Gener de las «Coses d'En Peius». Un Gener anecdótico, de chistes y aventuras, pero que antes empequeñece que enriquece su figura, personal e inconfundible, de talla bastante para situarse al lado de los grandes hombres de quienes fué compañero y amigo.

* * *

En Francia, donde en cada hombre se vé un tesoro nacional y un patrimonio humano, existen numerosas agrupaciones de conocedores y amantes de las ideas y la obra de determinados hombres. Hay grupos de Amigos de Balzac, de Victor Hugo, de Rabelais, de Stendhal, de Han Ryner, de François Villon, incluso, ese buen aventurero, inadaptado y rebelde activo, que inauguró, en época lejana, la era de las *restitucions* a veces violentas. Vivos y muertos, tan pronto penetran en esos Campos Elíseos de la historia literaria, cuentan con un grupo de amigos, dispuestos a divulgar su obra, a enaltecer su nombre, a enriquecer a la Humanidad con el cultivo de las grandes figuras que la honran y la representan.

En España esta buena costumbre—la llamo buena sin que me coaccione ese temor al santonismo, al fetichismo, que en España no impide tampoco los pontificados morales y literarios, pontificados de los que están exentos los muertos y los que, por verdaderamente grandes, poseen toda la modestia de la sabiduría y de la grandeza—en España esta buena costumbre, repito, no se ha generalizado.

Y, sin embargo, los que, constituidos en agrupaciones de Amigos de Pompeyo Gener, de Pi i Margall y de Ixart, por no citar más que estas tres grandes figuras catalanas, se dedicaran a la divulgación de la obras de estos tres literatos y pensadores, contribuirían, no sólo a hacer justicia a tres hombres de talento y de corazón, a devolver algo de lo que a la Humanidad dieron en forma de ideas i de actos, sino también a enriquecer el patrimonio común de los humanos, esa riqueza moral que constituye la vida de los pueblos.

Lanzo la idea, más que como una iniciativa, como una contribución personal a esa recordación de Gener, que fué tam-

bién un gran recordador y justiciero, que dió vida espiritual y cuadro magnífico a esa gran epopeya vivida y a esa gran tragedia sufrida por Servet, otro olvidado de su época, entrado ya en el panteón de la historia humana y en el martirologio de la independencia del pensamiento con todos los honores debidos a su existencia y a su muerte.

Si estas breves líneas sirven en algo a esa justicia póstuma, a esa restitución moral que debemos a aquéllos que todo moralmente nos lo dieron, me consideraré satisfecha, declarando, desde luego, que si la idea fuese aceptada y secundada, a ella dedicaría con gusto aquéllas de mis modestas fuerzas que fuesen utilizables.

FEDERICA MONTSENY

HEROÏNES

(LLEGENDES HISTÓRIQUES)

Como rendido homenaje a la gran figura de Pompeyo Gener, ofrecemos a nuestros lectores, en esta sección de «Escritores desconocidos y autores olvidados», un fragmento de su obra «La deessa grega», en la lengua en que fué escrita, como una de las bellas páginas de su obra total.

La intel·lectualitat d'Atenes tenia son centre en els jardins d'Academos. Aquests es trobaven fora de les muralles, en el barri de la Ceràmica, més enllà de la porta Dípila. El riu Cefis ofrenava ses aigües transparents a aquell lloc plàcid i solitari, voltat de jardins, en mig del camp, quasi amagat pels frondosos arbres: plàtans d'amples fulles, oms silvestres i aromàtics cedres. Dotze oliveres sagrades rodejaven l'altar de la deessa Pal·las Atenea i el de les nou Muses, que n'era pròxim; i en altres llocs, ençà i enllà de la floresta, s'alçaven els altars d'Eros, Heracles i Prometeu, prop dels quals hi havia elegants bancs de fusta o de marbre penetelic. Tot convidava a la meditació i a pensar o somniar: la puresa de l'aire, el silenci i la solitud del bosc. Era el temple de la Idea: els intel·lectuals (poetes, pensadors, filòsofs) hi solien anar a fruit d'un esbargiment amable, discutint les últimes troballes de les ciències, les regles de les arts, les teories de la filosofia. En les discussions d'aquells pensadors, tot era permès amb tal d'expressar-se en les formes més convenientes, a les quals mai cap d'ells mancava. Fins els déus hi eren discutits: mai en so de mofa, sempre en virtut de les idees. En una d'aquelles controvèrsies, en tractar-se de la teogomia del Poema d'Hesíode, un va sostenir que els déus eren tan sols uns purs antropomorfismes. «Si el bou i el lleó sabessin pintar, pintarien els déus tal com són ells mateixos.» Un altre n'hi hagué que va negar-ho tot, fins el moviment, afirmant que tot el món físic era parença pura. I entre els intel·lectuals i els pensadors es veien els estrategues, els artistes i les més belles hetaires, a les quals delectaven especialment discussions tan elevades.

I, en mig d'aquella elegància en el dir i en el bon gust en l'expressar, es presentaven, tranquils i joiosos, els demolidors de mites, els constructors de nous sistemes que preparaven els gèrmens d'una evolució futura.

A Atenes, els ciutadans a l'antiga temien l'Acadèmia. Els semblava sentir una veu llunyana menaçadora. Els esperits forts i lliures, els joves, que ja havien

fet jurament a la Pàtria de deixar-la més gran del que l'havien trobada, al davant de la deessa Atenea, en dar-los les armes, pareixien acceptar el moviment filosòfic per certa elegant curiositat; més els aristòcrates donaven tota la culpa del progrés de l'onada demolidora i audaç, que anava avançant de dia en dia, a Pericles, car era degut això a sa gran tolerància. I fins se li retreia el discórrer amb el seu mestre Anaxàgores sobre la divinitat. Més, com alçava grans temples per als déus de la Pàtria, no s'atreveïen a formular llurs acusacions d'una manera concreta. També el seu gran amic, l'escultor Fídies, era acusat en veu baixa d'haver representat Pericles, en el combat de les amazones, llençant una fletxa, i de si havia pres o no per model Aspàsia, vestida a propòsit per a fer les divines formes que sota son pèplum deixava endevinar la deessa Atenea, abans d'ésser posada al Partenon. Altres volien veure Aspàsia en Dejanira dominant Hèrcules, i ella era acusada de tots els atreviments dels amics de Pericles, els *Pisistràtides*, com els conservadors els nomenaven. Fins hi havia qui temia que ella no volgués fer d'ell un rei. Però el poble democràtic, que estimava de debò el seu gran estratega i orador, menyspreava aquestes suposicions calumnioses d'alguns aristòcrates.

La tàctica del partit aristocràtic era sàvia i perversa. Volia fer creure a la democràcia que se la menava cap al despotisme. Però el poble estava tranquil, ja que veia en ell el primer ciutadà d'Atenes per la virtut, el valor i l'eloqüència.

En els jardins d'Academos, una tarda de primavera en què es podia ben dir que hi bategava tota l'ànima de Grècia, tots els intel·lectuals estaven impacients esperant l'arribada d'Anaxàgores. Pericles i Fídies els havien anunciat, el dia abans, que el gran filòsof els explicaria algunes idees sobre l'origen del món, l'esdevenidor de les religions i algunes altres coses trascendentals, i estaven esperant ansiosos la conferència. Els amics de Pericles

constituïen la majoria dels deixebles del professor, i formaven una gran part del públic.

Mentrestant, uns quants intel·lectuals tenien una discussió molt animada, amb unes hetaires, sobre quin era el millor present que el déus havien fet als mortals.

—Els ulls—digué Zeuxis;—perquè sense ells la Naturalesa no se'ns presentaria encantadora com una visió màgica.

—El Talent—va afirmar Clitarcos;—més a més si arriba a ésser geni. Llavors iguala l'Home a la Divinitat, car crea.

—Jo trobo—replicà la bella Ismènia—que res hi ha com l'Amor. Ell, fill de Venus, és qui perpetua la raça. Sense ell, els homes i les dones viurien tristos i desapareixerien.

—Doncs jo penso que el millor és la Vida,—va dir amb entusiasme Eucaris la formosa.—Aquest és el veritable present dels déus. Res hi ha comparable amb el plaer de viure, sobretot quan se sent i es posseeix conscientment la Vida; quan la persona, en ple coneixement, es dona compte que viu amb tot el seu ésser.

—I sense amor?—replicà Ismènia.

—Encara que fós jo sola en el món, mentre hi haguessin ocells, i flors i aire... una embriaguesa divina s'empararia de mí i em produiria l'Eufòria. Oh, la Vida! Res hi ha sense ella. Sí, és la cosa més sagrada de la terra! Tot s'ha de regular per ella, i tot quant la privi o disminueixi, és un crim.

I aquí la figura d'Eucaris prengué una expressió sublim.

En això va arribar Fídies tot pensatiu.

—Estàs trist?—li preguntà un amic.

—Per diverses causes—respongué l'escultor.—Ja la calúnnia em comença a atacar.

—Poc se te n'ha de donar—li digué Clitarcos.—Ton nom està per sobre tota calúnnia: la bellesa de tes obres te l'abriga.

—Es que per aquí és per on comencen a atacar-me. De la deessa Atenea no diuen pas que no sigui bella, imponent, serena i sublim, sinó...

—Què?—exclamaren alguns, ensems.

—Que no he emprat en ella tot el tresor d'or que em van donar per a ornar-la.

—I qui és l'impostor infame?

—Una dona: una dona a qui no vaig donar el vot per al premi de Bellesa en el concurs celebrat, fa cosa de vuit dies, essent jo president del jurat.

—Havies de fer-la perseguir—digué Clitarcos.—En què s'ocupen, doncs, els sicofantes?

—Jo li vaig aconsellar calma—respongué Pericles, que acabava d'arribar.—Tot hauria recaigut llavors sobre mí. Ella ja anava contant a tothom la seguretat que tenia d'obtenir el premi.

—I dirien que jo havia causat el seu desengany—digué Aspàsia, treient el cap al costat de Pericles.

—Tens raó, Aspàsia—digué llavors

apoiant, el pintor Zeuxis.—Res hi ha més terrible que l'enveja d'una dona ofesa. I ofèn tant a una dona la formosura d'una altra, com al pretenció el talent veritable d'un contrincant superior.

En això va aparèixer a l'entrada dels jardins un vell respectable, de barba i cabell blancs, de poca estatura i de formes magres: era Anaxàgores. Vestia una túnica de granat fosc, sobre la qual es destacaven la seva barba blanca i els seus cabells llargs i sedosos. Un petit mantell cobria ses espatlles. L'acompanyava un acòlit, escoltant respectuós el què li deia, mentre avançava lentament, apoiat en son gaiat, sobre la via del jardí. El seu aspecte era humil; tant, que en veure'l, conquistava ja els cors. Havia viatjat molt i estudiat més. Havia anat a l'enigmàtic Egipte, a la Caldea astronòmica, a la misteriosa Índia, i d'aquells països n'havia llegit els llibres, la naturalesa i els homes.

En veure'l, tots van córrer a trobar-lo, Pericles el primer. El gran filòsof es detingué a mirar el cercle d'oliveres sagrades dins el qual estava l'altar de les Muses, digué:

Un filòsof no ha d'ensenyar en semblant lloc, sinó prop del primer rebel·lat, amic de l'Home.

I va marxar decidit cap als plàtans que voltaven l'estàtua de Prometeu, posant-se a llur ombra. Tots el van seguir, asseient-se a les grades de l'estàtua del Tità.

El filòsof continuà dient:

—Prometeu va ésser el primer protector dels mortals: tan sols per ells exigia a Zeus la justícia que els déus ens negaven sempre, des que vam aparèixer sobre la Terra.

Llavors el filòsof s'assegué en un banc de marbre, davant del seu auditori, i amb to sentencios va dir:

«—La Matèria és eterna, encara que variable en sos elements. Res neix; res mor. Ço que existeix, es barreja i es separa, es confon o es distingeix. El naixement és una composició; la mort, una descomposició. Existeix una força incorporària, immutable, pensant i activa, que no crea la Matèria, però que la coordina. Aquesta força que modifica i ordena, és l'Intel·lecte, que altres nomenen l'Esperit.

»Al començament de tot hi havia el caos, o sigui la confusió. L'Intel·lecte, causa formadora i origen del moviment, va posar ordre al caos. La Matèria va ésser circularment agitada pel moviment; i les parts més tènues van ésser disparades a la circumferència, i les més pesades es van quedar al centre. Per això la Terra és el centre de l'Univers. Damunt d'ella hi ha les aigües, i més enllà la llum i el calor, que estan en els astres i en el Sol.

»L'Intel·lecte, o sigui l'Esperit, és l'ànima del món i està espargit per tot. Forma les ànimes particulars dels homes, dels animals i de les plantes. Encara que en tots els éssers sigui idèntic a ell mateix, obra de diferent manera i amb diversa in-

tensitat segons l'organisme que anima. I quan l'Intel·lecte sembla inactiu, és quan no té els instruments necessaris, que són les organitzacions adequades; però ell, per sa acció suprema, les va formant, ajudat del temps, en els éssers. Les ànimes particulars, que són sols partícules de l'ànima universal, moren amb els cossos quan aquests es descomponen i es dissolen, reentrant en la gran ànima de l'Univers, que és l'Intel·lecte.»

Els ulls del mestre estaven com il·luminats, sa veu ronca, en arribar aquí. El públic escoltava amb un silenci religiós.

—I quin rang, en ton sistema, ocupen els déus, nostres pares, oh, gran savi?—va demanar-li Teofrast, que també estava entre l'auditori.

I Anaxàgores li va respondre:

—Els déus de la Pàtria no han pas existit sempre en el passat, ni existiran en l'esdevenidor. Són sols idees pures, com la matèria, i les idees es transformen. Encara que l'essència de la divinitat resideixi en el cor de l'Home, pot prendre formes diferents. I temo que el vaticini de Prometeu es compleixi dins de pocs segles per a la nostra raça. Un dia el poble sentirà una veu fatídica que cridarà: «—Els déus han mort!»

Un terror indefinible es va apoderar de tots els ànims. Mai cap filòsof s'havia atrevit a tal afirmació en son sistema. Els seus amics temien l'audàcia de ses respostes, i per això estaven silenciosos i espantats.

Més de sobte, per sort la qüestió va ésser desviada per un dels oients. Aquest era un home jove, petitó, de cós inharmoníic, coll gruixut, nas aplanat, cara vulgar i desvergonyida, i barba inculta, deixant veure uns llavis gruixuts i ordinaris. Anava vestit de burell apedaçat, i portava els peus descalços, bruts i plens d'ulls-depoll i durícies.

—Admiro ta saviesa, mestre; però no participo de tes tendències!—li va cridar amb veu agre.—No seria més interessant, que l'origen del món i dels déus, ocupar-se de l'Home?

Anaxàgores va reflexionar un instant i li va respondre:

—Si tu haguessis sentit altres conferències meves, ara no em demanaries tal cosa. Precisament jo ja anava a exposar que, canviant de forma els déus com a productes ideals que són, és inútil i fins perillós fonamentar-hi el sistema polític de la Pàtria; i que tot govern, tota organització dels ciutadans, tota institució, s'ha de fer mirant a la major i millor suma de benestar de l'Home lliure, com són els ciutadans d'Atenes.

—Ah!, de l'Home lliure!—va replicar l'altre, movent el cap.—No seria millor que, al benestar d'aquest, es preferís el sofriment de l'Home, fent-lo just? I en lloc de sostenir la Bellesa com a sinònim de Divinitat, no seria més bo que la combatessis en els déus en compte de combatre llur

immortalitat? No trobes que els déus, no essent formosos, serien més morals? No veus que la Virtut és contrària de la Bellesa?...

En això estava de la seva controvèrsia quan no va poder continuar, perquè tothom se li va tirar damunt, cridant les hetaires les primeres.

—Es clar, com que ell és tan lleig, vol que els déus també ho siguin!—va exclamar la bella Eucaris.

—Vaia un sofista d'estranya mena!—digué un poeta.—Divinitzar la lletjor! Fer la Virtut lletja!

—No el coneixeu!—va dir l'elegant Mnais.—Es diu Sòcrates i és fill de Sofronisc, aquell escultor a baix preu, i d'aquella llevadora del port que ven potingues fetes amb herbes màgiques de la Tessàlia! Es un potiner. Vol fer estàtues dels déus, i fa uns ninots mal girbats!...

—Es clar: si no sap de dibuix!—va afegir Zeuxis.—I si veiéssiu com els pinta! Semblen espanta-ocells?

—L'altre dia va fer una imatge de la deessa Atenea que semblava una estaca—continuà Mnais.—Jo no sé pas on els pot vendre, aquests horrors!

—Els va a vendre als mariners, al Pireu—digué Fídies.—No fa gaires dies que un patró li va comprar una imatge de Zeus, i en sortir del port vetaquí que el vent començà a bufar de valent, i els mariners la van tirar a l'aigua perquè van creure que Zeus feia bufar tempestat a Eol per no veure's passejat en una figura tan ridícula pels països estrangers.

—A fora aquest sofista estafalari!—li cridaven uns poetes.—Com voleu que tingui raó, si és tan lleig?

—Val més que s'en vagi a rentar els peus, aquest brut!—afegien les hetaires.

—Em sembla que seria un bon soldat!—va exclamar un estratega, en veure el desvergonyiment amb què feia cara a tothom.

—Com tots els bèsties. A poc saber, molt valor. L'home savi, si en té, és per amor a la Pàtria i al seu bon nom, i aquesta ja és virtut d'herois—van dir dos intel·lectuals que acompanyaven Teofrast.

I, entre els crits d'uns i les rialles d'altres, es va disoldre aquella reunió que havia començat d'una manera tan solemne, mentre que Sòcrates, anant-se'n, encara girava el cap mirant amb desvergonyiment els que l'increpaven.

Anaxàgores es va acomiadar de Pericles i de Fídies, i es va volguer quedar en els jardins, acompanyat només del seu acòlit.

Pericles i Fídies el van saludar amb una reverència i van sortir per la porta Dípila; i, entrant en el barri de la Ceràmica, van tirar pel carrer d'Hermes i van retornar a l'Àcròpolis en caure la tarda.

POMPEU GENER

Pompeu Gener

Jo no he tingut la satisfacció de conèixer personalment En Peius; sols he assaborit qualques obres seves, les quals m'han fortament interessat i he sentit contar anècdotes i fets de la seva vida que m'han embadalit. Més, crec que per a parlar dels grans homes, no n'hi ha prou amb conèixer el què va escriure's en respecte d'ells; crec que és molt més interessant llur vida íntima, i més, genis com el de Peius, que son intel·lecte ho abarcava tot i que el què deia i escrivia, coincidí amb els seus fets.

Forçosament Peius tindria l'inquietud d'un Faust per tal d'esbrinar el més enllà; el mateix escrigué sobre ciències naturals, que literatura; era un home que, encara que criat a casa nostra, tenia el temperament del rodamón internacionalitzat.

Fóu un príncep de la bohèmia; fóu paladí del romanticisme pur. Fóu un bohemí tot cor, tot sentiment; en ell la bohèmia no sigué temporal, com en molts que se'n diuen i s'ho pensen. Jamai aprofità la bohèmia com reclam de la seva personalitat; tampoc jamai fóu un mercenari de la ploma. Amb ella deia el què el seu cor sentia; per això la seva magestuosa figura, malgrat i el temps, resta tan alta; per això, a redós d'ella s'han forjat milers d'anècdotes i de contes que encara que d'alguns d'ells hom dubta de llur veracitat, no deixen de demostrar que de Peius només n'hi ha hagut un i que d'intel·ligències d'aital magnitud no en neixen cada dia.

L'escriure és molt fàcil i molt difícil. Estudiar els gustos i costums del gros poble i un cop descobert anar-li donant en forma més o menys literària, com si diguessim, de llur pròpia font, és una feina vulgar i bastant fàcil.

Formar-se una intel·ligència, plantar-se a la vanguardia del saber, crear-se una personalitat pròpia, un «jo» inimitable; no conformar-se amb els coneixements existents, sinó estudiar, rebuscar i córrer món per a ampliar-los, això ja és més difícil, i això fóu precisament l'obra d'En Peius.

L'anhel d'acoplar coneixements el féu relacionar-se amb les intel·ligències més preclares de tot el món. Amb tot i posseir un gros bagatge de saber i fama d'home eminent, jamai ho féu servir com pedestal per a enlairar-se. Sols el seu berret d'amples ales i la flor al trauc de l'americana li crearen un tipu legendari, que avui encara perdura.

Amb menys condicions que ell, molts escriptors s'han enriquit. En Peius, al contrari, com més èxit obtenia amb sa obra intensiva, més engúnies econòmiques passava, i és que sols tenia una sola obsessió en escriure: buscar la felicitat humana per mitjà de l'art i de la ciència.

Per això en morir podia encarar-se amb els homes i dir-los: Us ho he donat tot:

riquesa, saber i salut. Fins ací he pogut arribar; procureu, vosaltres que quedeu, d'aixecar més amunt l'edifici de la redempció de la humanitat!

CUCH

El lastre del cor

No parlarem pas del cor en el seu aspecte material, o sigui com controlador de la vida, sinó com controlador dels sentiments.

L'home, per a viure, no pot prescindir del cor; però molt sovint del què prescindeix és dels seus sentiments.

El cor, en més d'una ocasió ens ha destorbat. Ell ha estat com un fre dels instints inhumans que sovint emprariem per tal d'obrir-nos pas en l'abrupte camí de la vida.

Dissortadament, és cosa de cada dia que l'home que ha arribat a arreconar els sentiments del seu cor, és dir, l'home que prescindeix d'ell: un «sense pietat», un «sense entranyes», com sol dir-se, és el qui triomfa en la vida, encara que el seu triomf estigui carregat de misèries i salpicat amb sang.

L'home de sentiments, per a surar, ha de passar un vertader calvari. Els crits d'humanisme que exhala el seu cor generós, l'eco els hi retorna; sols repercuteixen en el buit, xocant en la roca dura de la impermeabilitat que ha creat el materialisme en l'ànima humana.

Avui, l'humanista mereix a les multituds el mateix concepte que un alienat; en canvi, un explotador que s'enriqueixi a l'esquena de quatre infelços, és considerat com un home intel·ligent i fins és aplaudit i adulat per ses pròpies víctimes.

Per l'home que, com es diu vulgarment, va amb el cor a la mà, avui la vida és dura i ingrata; casí impossible.

Sovint hem somniat (puix que això solament es somnia) que si tots els homes tinguessin un xic de cor, moltes misèries, vertaderes llagues que infesten la vida, no les hauríem de lamentar; tampoc veuríem el fort humiliar el dèbil, posant de manifest la seva inhumanitat, ja que un mateix sentiment ens agermanaria a tots.

Però aqueix bell somniar només sol obirar-se quan no es toca de peus a terra, i hom s'oblida del diagnòstic de Pompeu Gener: de que en aquest món hi ha qui neix sense cor i qui neix sense entranyes; essent aquests els que triomfen i puguen, perquè en la gran mar de la vida no porten el lastre del cor, això que és un destorb per a surar.

D. COLOMER OLIVERES

Diàleg

—Ola, Marguerida! On aneu, tan tivada?

—Ai, la Roseta! Perdona, que no t'ha via conegut. Què tal? I en Quimet? I el menut? Estan bons?... Però, dona de Déu, que has estat malalta? Et trobo molt desmillorada! En un, any que he estat fora, com has canviat!

—Oh!, ara rai, ja estic millor!

—Què és? Que no et prova el criar? Ja dic jo sempre que les dones d'avui dia, sembleu fetes de pasta de merenga. Jo, cada fill que criava, augmentava deu kilos; i en canvi ara us esllanguiu i us quedeu com una candela. Però, jo no et pregunto el més interessant. Ja m'ho va escriure, ja, la meva neboda que estaveu en camí d'ésser pares! Què teniu: un nen o una nena?

—Veig que... el pitjor no ho sabeu...

—Però, que són això? Llàgrimes?... Que potser heu tingut alguna desgràcia?... Es clar, aquest hàbit que portes... No ho entenc. Explica't, noia, explica't, per favor.

—Hem estat molt desgraciats! Jo vaig estar molt malalta, arribant al llindar de la mort, ara farà dos mesos, en tenir els menuts. Vàreig tenir bessonada: dos nois; però, pobrets, varen néixer morts!

—Pobre Roseta! Amb tanta il·lusió com s'esperen! Però dius que nasqueren morts els infantons i portes hàbit? No ho acabo d'entendre... Ja veuràs, noia, com que jo, d'aquestes coses no n'estic molt forta... Però a mí em semblava que les promences es complien quan una en reixia amb felicitat...

—Sí, es clar; vàreig prometre que si em guaria...

—Ah! Tú? Per tu?... Sí, sí, per tu... ja...

—La Santa es va dignar escoltar-me...

—Sí, sí, està clar: s'en va fer càrrec... (Ara sí que veig que jo no serviria per santa). Vaja, noia, que tinc pressa. M'alegraré que et posis bé del tot i fins una altra. Records als teus. Adéu!

—Gràcies. Igualment. Adeussiau!

V. PI

Constel·lacions

Elj petits pobles cal que obrin totes les finestres a tots els indrets del món, a fi de que els arribi, d'una manera o altra, l'esperit contrari al seu, ja per a imitar-lo, si es considera superior, ja per a enfortir el propi, si es veu que és millor que l'estrany.

✽ ✽

Hom diu al jove estudiós: «Deixa't de cabòries!» Més, jo dic que sempre té cabòries greus, aquell que viu sense preocupar-se de coses que tot d'una no es poden entendre, però que a la fi es rendeixen, beneficiant l'home aplicat.

A. R.

EXCURSIONISME

La vegetació del Montseny

La flora del Montseny conserva el caràcter pirinenc, numèricament empobrit per l'isolament i situació del massís. Hem de considerar-la, també, com una relíquia de la que abans s'estenia per les nostres planes, quan el clima permetia de viure entre nosaltres espècies que avui habiten els països del Nord.

Són els elements essencials, sota aquest aspecte, l'avellosa i la fageda. Com relíquia que perilla, pensem que l'avellosa al Montseny quaranta anys per a arribar als deu centímetres de diàmetre. L'avel té, al Montseny, l'extrem sud de la seva àrea en tota la península. Els grans faigs, que s'han defensat a redós dels cims, podríem comptar-los amb els dits de la mà. Les fagedes joves ocupen més de la quarta part de tota la regió; formen boscos densíssims en les parts altes i en el pendís del nord; reculen fins al Coll dels Palestrins, sobre Vilamajor, on les hem vist barrejades amb trèmols en una obaga de cara al Nord. En aquelles carenes, l'home les ha destruït, deixant la muntanya nua i estavellada de sol.

Cal remarcar, també, tota una munió d'arbres i plantes llenyoses que vesteixen la muntanya, i d'altres que formen boscos, com la roureda, molt típica,

La madre y el hijo

—¿De dónde venía yo cuando me encontraste? — preguntó el niño a la madre.

Ella, llorando y riendo, le respondió, estrechándole contra su pecho:

—Estabas escondido en mi corazón, cuyo anhelo eres, amor mío. Estabas en las muñecas de mis juegos infantiles; y cuando, cada mañana, formaba la imagen de mi Dios con barro, a tí te hacía y t'e deshacía. Estabas en el altar, con el Dios de nuestro hogar, y al adorarlo, te adoraba a tí. Estabas en todas mis esperanzas y en todos mis cariños. Has vivido en mi vida y en la vida de mi madre. Fuiste creado, siglo tras siglo, en el seno del espíritu inmortal que rige nuestra casa. Cuando mi corazón adolescente abría sus hojas, flotabas tu, igual que una fragancia, a su alrededor. Tu tierna suavidad florecía luego en mi juvenil cuerpo, como antes de salir el sol, la luz en el Oriente. Primer amor del cielo, hermano de la luz del alma, bajaste al mundo en el río de la vida y al fin te posaste en mi corazón. ¡Qué misterioso temor me sobrecoje al mirarte a tí, hijo, que siendo de todo te has hecho mío, y qué miedo de perderte! ¡Así, bien estrechado contra mi pecho! ¡Ay! ¿Qué poder mágico ha enredado el tesoro del mundo en estos mis débiles brazos?

RABRIDRANATH TAGORE

abans d'entrar a la vall de Santa Fè o prop de Sant Andreu; la castanyeda, que esdevé famosa cap al rieral d'Arbúcies i vall de Viladrau; els trèmols de la Calma; el bedoll, el boix grèvol, el tell, la muixera, l'avellaner i la muixerola, que són de llinatge muntanyenc i selvàtic. El pi rojal marca una fesomia particular al paisatge on forma bosc, cap a la conca del riu Gurri i de Viladrau, a les Guilleries. Tota la Calma canvia de color quan floreix la brugarola, vestint-se d'un morat intens.

Els boscos i prades del Montseny són enriquits amb una pila de plantes herbàcies, en nombre que no baixarà de mil cinc centes. Algunes d'elles tenen allí, com l'avel, llur límit; ja no avancen més cap a migjorn. El pensament del Montseny, la flor de neu i prop d'una dotzena d'altres, o són plantes que en són filles, per haver-hi estat descobertes i és el Montseny llur localitat clàssica, com l'herba de sant Segimón, que viu en la part alta, i algunes més.

Prova de l'ambient humit d'aquelles fondalades, són les falgueres, que podem trobar en nombre d'una vintena, i entre elles, cal fixar-nos en la falguera reial, que ja escasseja al Montseny i és única per la magnificència de les seves frondes.

A part de l'interès botànic, serà bo de fer remarcar les plantes que atrauen el vianant per la bellesa de llurs flors i per llur valor decorativa: els clavells de pastor, flor de neu, herba de sant Segimón, pensament del Montseny, carlines, i moltes més que caldria protegir per a evitar llur extermini.

Cal tenir present, en practicar la tasca lloable de restitució de tot allò que ha estat malmès en el nostre paisatge, ja sigui en la flora silvestre, ja en la fauna indígena, d'apartar les possibles desviacions, que esdevindrien estèrils o bé perilloses. Hem de centrar les idees en el sentit que una flora o una fauna determinades són el resultat de l'actuació equilibrada de diversos factors, i en aquest equilibri resideix la bellesa i la fesomia de cada ambient. Amb el foment de les nostres espècies més belles, obtindrem, l'embelliment del paisatge; però si ens proposem d'assolir-lo amb elements importats o estrangers a aquell equilibri, el nostre esforç resultarà estèril, per tal com falliran i s'extingiran si no podem oferir-los totes aquelles condicions necessàries a llur difusió. Vegem, sinó, que poques són les plantes que s'han escapat dels jardins per a incorporar-se al nostre paisatge habitual. Pot esdevenir també, un altre cas, aquest més temut, de la invasió d'espècies pervingudes que foragitin i anorreïn formes indígenes de molta significació. Heus ací com un peixetó americà, introduït fa poc a la regió del baix Llobregat, ha exterminat una altra espècie molt cone-

guda i genuïna de la nostra península, el peixetó ratllat del Prat. Heus ací també com una planta aquàtica, provinent del Canadà, és mestressa en molts canals i cèquies, dels que ha eliminat espècies indígenes.

El Montseny ofereix els vegetals disposats ordenadament perquè ens sigui fàcil de contemplar el trànsit des de l'opulenta flora mediterrània fins l'austeritat dels cims coberts de festuques i plantes migrades. Si voleu veure un dels exemplars més bells de distribució en altitud de les plantes, cal que feu l'ascensió per la vall de Gualba i no us detureu fins arribar a Les Agudes Homtroba, succeïnt-se sense interrupció, l'alzina surera, pins i alzines, castanyers, roures, faigs, avets, i zona de les festuques.

L'orientació o exposició dels vessants determinen un canvi radical en el vestit vegetal d'aquesta contrada. Per la banda de migjorn o solei, el món mediterrani s'enfila fins a les crestes i l'alzina domina els cims; en tombar cap a la part obaga, el canvi s'adverteix radicalment. Advertirem, també com les fagedes formen un cinzell que fa pendís pronunciat pel vessant nord i baixen a la banda d'Arbúcies i Viladrau fins als 700 metres, mentre que a migjorn s'arreceren prop dels cims, sense passar mai de la ratlla dels mil metres. L'avel s'arrecera a les parts altes orientades al N i NW.

IGNASI DE SEGARRA

Lucharemos aún

¡Cómo la más insignificante cosa puede cambiar el humor de un hombre! ..

Señoreado por tristes meditaciones, caminaba a lo largo de un gran camino. Graves presentimientos oprimían mi pecho. La melancolía me inundaba.

Levanté la cabeza. Ante mí, entre dos altas ringleras de álamos, el camino se estrechaba en la lejanía, recto como el volar de una flecha.

Y atravesada en este camino, a diez pasos de mí, revestida por la radiante luz de oro de un sol estival, saltaban, uno tras otro, toda una familia de gorriones. Saltaban ágilmente, alegremente, con seguridad.

Uno de ellos, sobre todo, el jefe, avanzaba con orgulloso empaque, con ligero balanceo, despechugado, piando con insolencia. Un matoncillo: un conquistador, en suma.

Y mientras tanto, en la azul altura, giraba y se cernía un gavilán que iba a devorar, precisamente acaso, al conquistador matoncillo.

Lancé una carajada, me sacudí, y los tristes pensamientos se esfumaron inmediatamente. El ansia, el ardor, la alegría de vivir fueron otra vez conmigo.

Y cuando, a su hora, mi gavilán vuela por encima de mi cabeza—¡qué diantre!—lucharemos aún.

IVAN TURGUENEFF

ATENEO

Necrológica

En el pasado mes de noviembre, después de larga y penosa enfermedad, falleció, a la edad de 48 años, nuestro buen amigo y perfecto compañero, Telmo Vidal López.

Fué socio fundador de nuestro Ateneo y miembro de nuestra primera Junta administrativa, poniendo toda su voluntad en el desempeño de su cargo.

En estos últimos tiempos vivía retraído de la vida activa de nuestra entidad a causa de la enfermedad que le ha quitado la vida, pero espíritu sensible a todo cuanto respira amor y cultura, continuamente se interesaba por la colectividad en que desplegó su actividad y entusiasmo.

Su entierro fué prueba de la mucha estima en que se le tenía.

¡Que la tierra le sea leve al buen consocio y compañero! Y reciba la familia el más sentido pésame.

Programa de conferencias para el mes de febrero

Día 17: «Intolerància i barbàrie», a cargo de don José Rovira, profesor del Colegio Municipal de Segunda Enseñanza.

Día 24: «La Sanitat en els nostres temps», por el doctor don Alfredo Canal y Comas, subdelegado de Medicina de este Partido.

Programa de excursiones para febrero y marzo

Día 10 de febrero: Excursión a La Roca, Sant Bartomeu, Séllecs y Vilanova de La Roca.

Día 24: Excursión a Figaró, Pedra Dreta, Sant Miquel del Fay y Riells.

Marzo, día 3: Excursión a La Conrería (familiar).

Días 24 y 25: Travesía a Montseny, Balenyà, Matagalls, Sant Marçal, Santa Fè y Gualba.

Libros ingresados en la Biblioteca durante los meses de noviembre, diciembre y enero

«Nerransula», Panait Istrati; «Elogio de la mentida» (en catalán), J. Torres Tribó; «Maravillas del instinto de los insectos», «La vida de los insectos», «Los auxiliares», «Los destructores», «Costumbres de los insectos», J. H. Fabre; «Los habitantes de Marte», C. Flammarion; «El ingenioso hidalgo Miguel de Cervantes», Han Ryner; «México Revolucionario» (en portugués), Oscar Tenorio; «La Mancebía», Guy de Maupassant; «El Quijote y los libros de caballerías», E. Guzmán; «Jesús es un mito», J. Brandés; «L'Atlàntida» y «Canigó» (en catalán) J. Verdager; «Benet Mercadé» (en catalán), F. Elías; «Joaquim Vayreda» (en catalán), R. Benet; «Simó Gómez» (en

catalán), F. Elías; «El pintor Martí i Alsina» (en catalán), J. Folch i Torres; «Sort y la comarca Noguera Pallaresa», A. Coy; «Dictionary» (en inglés), James; «Instruccions per a l'ensenyança de minyons» (en catalán), B. Rexach; «La enseñanza primaria en España», M. B. Cossío; «La enseñanza primaria en España y Repúblicas Hispano Americanas», «La preparación de los maestros», «El analfabetismo en España», L. Luziuriaga; «English Method» (en inglés), Massé-Dixon; «La perfecta casada», Fray Luis de León; «Mujeres de Goethe», P. de Saint-Victor; «Astronomía Popular», C. Flammarion.

Revisado por la censura gubernativa

Los dos ricachones

Cuando se celebra, delante de mí, al ricachón Rothschild, que, con sus enormes rentas consagra algunas sumas considerables a la educación de los niños, al cuidado de los enfermos, y a la fundación de asilos para los ancianos, yo también lo elogio y admiro.

Pero, aunque le admiro y elogio por todo eso, no puedo por menos que acordarme de una pobre familia de campesinos que había recogido a un huérfano en su humilde choza.

— Si acogemos a Martín — decía la campesina — se agotarán nuestros últimos recursos y ni siquiera tendremos con que comprar sal para la comida.

— Perfectamente; la comeremos sin sal — respondió su marido.

¡Rothschild está aún muy lejos de ese campesino!

IVAN TURGUENEFF

ECOS

El día 4 de Noviembre, en la Biblioteca Popular dió una conferencia pública, con proyecciones, D. José Amorós, catedrático de la Universidad de Barcelona, sobre el tema «Goya y su arte».

© ©

El día 5 de Noviembre empezaron oficialmente las clases establecidas en la Escuela Elemental del Trabajo.

© ©

Nuestro conciudadano, el maestro Benito Morató, estrenó su obra «Guzlares» en el teatro de la Zarzuela de Madrid, el día 9 de noviembre, con éxito franco y lisonjero.

© ©

El Sindicato de Contramaestres «El Radium» organizó y dió un ciclo de conferencias bajo el siguiente orden de temas y fechas:

11 de noviembre: *Breves ensayos de cultura*, a cargo de D. Amador Revilla.

2 de diciembre: *Maternidad y feminismo*, a cargo de la escritora doña Regina Opisso.

16 de diciembre: *Guía de cultura*, a cargo de don Amador Revilla.

© ©

El día 16 de noviembre se dió un concierto, en la sala de la sociedad «La Alhambra», organizado por la «Asociación de Música», a cargo de la cantatriz Concepción Callao y el joven pianista alemán J. Hanning.

© ©

El martes, 18 de diciembre, dió su concierto inaugural la Orquesta de la «Asociación de Música», bajo la dirección del maestro don Bernardino Gálvez. La nueva orquesta ha sido confiada a un Patronato, constituido por representantes de todas las entidades locales.

Dicho concierto celebróse en el Casino de Granollers.

© ©

En el día 1.º de Enero, el Orfeo Granollerí celebró un concierto conmemorativo del XIV aniversario de su fundación.

© ©

En Barcelona se constituyó una comisión organizadora para hacer los trabajos preparatorios para fundar en la capital una entidad que se denomine «Casa del Vallès».

© ©

Por la Comisión Permanente de la Diputación provincial ha sido concedida una subvención para las escuelas que sostiene La Unión Liberal.

© ©

El día 5 de febrero dió el segundo concierto la orquesta de la «Asociación de Música». Por estar ya compaginado el presente número, no damos otros detalles de dicho acontecimiento artístico.

© ©

El Ayuntamiento ha concedido una subvención de 1,500 pesetas a la Junta de Estudios Históricos de Granollers y de la Comarca.

© ©

Se anuncia para el próximo mes de febrero un cursillo de «Tasques Excursionistes» organizado por la Agrupación Excursionista de Granollers.

Impremta Garrell : Carrer Clavé, 25 : Granollers

VOLEU MENJAR BON BACALLÁ?Compreu-lo a la
PESCA SALADA

de

Vda. Vilalta**CONSERVES**Mongetes i cigrons cuits
a les sis del vesprePlaça Constitució, 15 : GRANOLLERS
(AL COSTAT DEL KIOSCO)

Plaza del Oli, 3

La Fulla per a afaitar
"PARIS"no té rival, ni pot tenir-lo
pel seu secret de fabricació
especial en l'acer**TALL FINISSIM**4 vegades més de dura-
ció sobre les altres fullesDe venda
A totes les cases de primer ordre**Garatge ROCA**
(AGÈNCIA CITROËN)

amb complet stock de recanvis per als mateixos

Modern taller de ReparacionsSecció de maquinària especial
Cambres i Covertes de totes mides
Grasses i Olis de varies marques
Stock de recanvis legítims Ford

Garatge i Tallers

Plaça Bestiar, 11 GRANOLLERS Telèfon 260

Novetats per a senyora
en teixits deLLANA
SEDA
LLI
i COTÓ**CASA MONTAÑA**
Plaça Constitució, 36**GRANJA MARINETTE**

PARETS - LLISSÀ

Sucursal a Granollers: Carrer de Clavé, 17

Secció d'Avicultura i Cunicultura
Avirams de races seleccionadesProductes de la llet
Natilla - Mantequilla - YoghourtLlet en ampolles precintades i en condicions de
puresa garantida i de riquesa nutritivaOus frescos de gallina
Servei a domicili**SASTRERIA SITJES**Trajos tan bons
Tan ben fets
Tan elegantsi a preus tan econòmics, recordi
bé que enlloc com en aquesta
casa no els trobaràEquips complets per a
Soldats de quotaPlaça Major, 27 : Telèfon 242
GRANOLLERS**FOTOGRAFIA****J. BOSCH**

Retrats d'art : Procediments moderns

Venda de material per a aficionats

Sant Roc, 2

GRANOLLERS

IMPREMTA**GARRELL**Treballs comercials
i de propagandaImpresos de luxe
Tricromies

Carrer Clavé, 25 GRANOLLERS